

การพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา (Developing the Forensic Evidence's Work System in Murder Cases of the Criminal Justice)

วริญา ธงภักดิ์ *

Wariya Thongpagde

นพรุจ ศักดิ์ศิริ**

Noparuj Saksiri

■ บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา และ (2) เพื่อนำเสนอการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลการวิจัย 36 คน และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์การประเมินประเด็นการพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ (1) การพัฒนาปัจจัยนำเข้า (4M): (1.1) ด้านบุคลากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการจัดสรรพนักงานสอบสวนให้ได้สัดส่วนกับปริมาณงาน (1.2) ด้านค่าตอบแทนฯ สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการพิจารณาค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเทียบกับข้าราชการอื่น

* นักศึกษานิติศาสตรบัณฑิตและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Law and justice, Graduate school, Silpakorn University

** รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Assoc. Prof Pol. Col. Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

Received: August 8, 2022 Revised: December 19, 2022 Accepted: January 9, 2023

(1.3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อรองรับการดำเนินงานของพนักงานสอบสวน ตามความจำเป็นให้มีความสะดวกคล่องตัว กรณีเร่งด่วน และ (1.4) ด้านวิธีการ กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกันพัฒนาระบบการขนย้ายศพไปยัง โรงพยาบาลที่มีความพร้อมอย่างรวดเร็ว โดยเก็บรักษาศพให้อยู่ในสภาพเดิม (2) การพัฒนา ด้านกระบวนการ (POCCC): (2.1) ด้านการวางแผน สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการวางแผนการประเมินผลตามแผนยุทธศาสตร์ โดยเพิ่มตัวชี้วัด เช่น การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ฯลฯ (2.2) ด้านการจัดการองค์กร สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการจัดการองค์กร แบ่งงานชัดเจนไม่ทับซ้อน ลดสายบังคับบัญชาเพื่อป้องกันการแทรกแซง การปฏิบัติงาน (2.3) ด้านการสั่งการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการสั่งการ เปลี่ยนแปลงโยกย้ายพนักงานสอบสวนด้วย หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม (2.4) ด้าน การควบคุม สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการกำกับดูแลและบริหารงานให้ประชาชน ใช้สิทธิเข้าถึงงานสอบสวนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เท่าเทียม และเป็นธรรม และ (2.5) ด้านการประสานงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติผลักดันให้เกิดการประสานงานร่วมกัน อย่างสะดวก ราบรื่น มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของระบบ (กระบวนการยุติธรรมทางอาญา): (3.1) ชั้นสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนา มาตรการตรวจสอบ ควบคุม และช่วยเหลือ กรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงาน

อัยการล่าช้า (3.2) ชั้นสั่งคดี สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับศาล กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัย และ (3.3) ชั้นพิจารณาคดี และสืบพยาน ศาลร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภานายความ พัฒนาระบบการพิจารณาคดีและสืบพยาน ด้วยการค้นหาความจริงแห่งคดีอย่างเท่าเทียม

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบงานพิสูจน์หลักฐาน, นิติวิทยาศาสตร์, คดีฆาตกรรม, งานยุติธรรมทางอาญา

Abstract

There are two aims for this research which are (1) to study the problem and (2) to submit the development of forensic evidence system in murder cases for the criminal justice. The mixed methods were applied using semi-structure interviewing of 36 informants for the qualitative research and quantitative research under the analysis of descriptive statistic for development issues. Three main issues were found as follows: (1) the input factor development; (1.1) Man, the Royal Thai Police has developed the system for allocating inquiry officer to be proportionated with the workload. (1.2) Money, the Royal Thai Police developed a system to consider for forensic officer's incentive to be equivalent

to other officials. (1.3) Material, the Royal Thai Police has developed the efficient materials and equipment management to support and facilitate the operation or urgent cases as needed. (1.4) Method, the Ministry of Public Health has collaborated with the Royal Thai Police to develop the corpse transport system to well-equipped hospitals with fast operation and original corpse condition. (2) Process development (POCCC); (2.1) Planning, the Royal Thai Police proposed the evaluation planning system according to the strategy plans by adding the indicator such as justice transparency to the people, etc. (2.2) Organizing, the Royal Thai Police established the organizational management system which clearly divided tasks without overlapping, decreased the chain of command to prevent the operational interference. (2.3) Commanding, the Royal Thai Police has developed the command system, clear and fair investigator rotation to boost morale and to ensure continuity of internal management. (2.4) Controlling, the Royal Thai Police has developed the governance and management system for people to maintain the rights of investigation access. Lastly, (2.5) Coordinating, the Royal Thai Police created an organizational culture that facilitates collaboration among agencies to be convenient, smooth, and aiming for the same goal. Finally, (3) the System environment development: (3.1) Inquiry

session, the Royal Thai Police developed measures for inspection, control, and assistance for the delay of report submission to prosecutor. (3.2) Ordered session, the Office of the Attorney General together with the Court, Ministry of Justice, Ministry of Health and Royal Thai Police has approved to modernize the Criminal Procedure Code. (3.3) Judicial session, the Office of the Attorney General together with Ministry of Justice, Ministry of Health, Royal Thai Police and Lawyers Council agreed to develop the trial and hearing system with equality based on the truth and evidence of crime.

Keywords: Development, Forensic Evidence System, Forensic Science, Murder cases, Criminal Justice

■ บทนำ

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้ค้นหาความจริงเพื่อคลี่คลายข้อสงสัยในคดีฆาตกรรมอยู่เสมอ โดยมีบทบาทในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญานับตั้งแต่ชั้นสอบสวน ชั้นสั่งคดี และชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ ทั้งยังเป็นพยานหลักฐานถูกต้องตามกฎหมายที่ศาลรับฟังและน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์เป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของประเทศไทยอยู่ในระบบตำรวจ

ซึ่งองค์กรตำรวจเองก็มีปัญหาในการบริหารจัดการองค์กร นับตั้งแต่พนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงโยกย้ายไม่เป็นธรรม การซื้อขายตำแหน่ง ทั้งยังเป็นองค์กรที่มีสายบังคับบัญชาหลายระดับจึงอาจถูกแทรกแซงการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาหรือจากองค์กรอื่นที่มีอิทธิพล เช่น องค์กรทางการเมือง พ่อค้า หรือนักธุรกิจ ฯลฯ (วิรุฒศิริสวัสดิ์บุตร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 สิงหาคม 2563) ที่ผ่านมามีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์หลักฐานในคดีฆาตกรรม แต่ก็ยังเป็นที่ยกเลือนแคลงสงสัยแก่สังคมว่าสามารถพิสูจน์ ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้อย่างแท้จริงหรือไม่ แม้ในคดีที่เป็นผลมาจากนิติวิทยาศาสตร์ แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อจนสิ้นสงสัยได้ตามสมควร (beyond a reasonable doubt) งานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระบบตำรวจเมื่อนำมาใช้คลี่คลายคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงเกิดปัญหาในหลายแง่มุม นำไปสู่ข้อผิดพลาดที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความไม่ยุติธรรม กระทั่งภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีฆาตกรรมที่มีกษัตริย์ประจักษ์พยาน ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้เสียหายคือคนตายที่ไม่สามารถบอกเล่าและให้การเป็นพยานชี้ตัวผู้กระทำความผิดได้ ประกอบกับสถานที่เกิดเหตุมักอยู่ในที่รโหฐาน มิดชิด ลับตาคนหากผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์หลบหนีหรือปกปิดการกระทำของตนหรือไม่ยอมรับสารภาพด้วยแล้วยิ่งทำให้ยากต่อการค้นหาความจริงแห่งคดี ลักษณะความยากของคดีฆาตกรรมเองจึงเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการคลี่คลายคดีด้วย

ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีระบบ (system theory) คดีฆาตกรรมถือเป็นผลผลิตของระบบ (output) ที่สะท้อนปัญหาทั้งในด้านทรัพยากรและการบริหารจัดการระบบด้วย ดังแนวคิดของอีวานซ์วิช และคณะ (Ivancevich and others, 1989) ที่กล่าวว่า ผลผลิตของระบบเกิดจากการนำปัจจัยนำเข้า (input) มาจัดกระทำผ่านกระบวนการ (process) ให้เกิดผลผลิตขึ้น (output) และให้ความสนใจกับผลสะท้อนกลับ (feedback) จากสภาพแวดล้อมของระบบ (environment) ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงพิจารณาตั้งแต่สภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมซึ่งเป็นผลผลิตของระบบ (output) ที่สะท้อนสภาพปัญหาด้านการกระบวนการ (process) จัดการทรัพยากร (input) ในงานยุติธรรมทางอาญา (environment) ทั้งในชั้นสอบสวน ชั้นสั่งคดี และในชั้นพิจารณาคดี และสืบพยาน เพื่อศึกษาและนำเสนอการพัฒนากระบวนการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญาต่อไป

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนากระบวนการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา

■ นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาระบบ หมายถึง การวิจัยเพื่อการแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า (Input) ตามหลัก 4M กระบวนการหรือระบบย่อย

(process) ตามหลัก POCCC ผลผลิต (output) ผลสะท้อนกลับ (feedback) และสภาพแวดล้อม (environment) ของระบบ

ระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง ระบบที่อยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เปรียบดั่งระบบย่อยที่อาศัยองค์ประกอบต่างๆ ในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (input) ตามหลัก 4M กระบวนการหรือระบบย่อย (process) ผลผลิต (output) ผลสะท้อนกลับ (feedback) และสภาพแวดล้อม (environment) ของระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อดำเนินคดีฆาตกรรม

งานยุติธรรมทางอาญา หมายถึง การดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นสืบสวนสอบสวน ชั้นสั่งคดี และชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน โดยมีองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ แพทย์นิติเวช พิสูจน์หลักฐาน พนักงานอัยการ และทนายความ

ปัจจัยนำเข้า (input) หมายถึง ทรัพยากรหรือสิ่งต่างๆ ที่ป้อนเข้าไปโดยเลือกจากปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องและตรงประเด็นตามหลัก 4M ได้แก่ คน (man) งบประมาณ (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และวิธีการ (method)

กระบวนการหรือระบบย่อย (process) หมายถึง การนำเอาทรัพยากรหรือสิ่งที่ป้อนเข้าไปมากระทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยการกำหนดแนวทางตามแนวคิด POCCC คือ การวางแผน (planning) การจัดการองค์การ (organizing) การสั่งการ (commanding) การควบคุม (controlling) และการประสานงาน (coordinating)

ผลผลิต (output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือเป็นผลผลิตของการดำเนินงานมี 2 กรณี ได้แก่ คดีฆาตกรรมที่บรรลุผลสำเร็จ และคดีฆาตกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดี

ผลสะท้อนกลับ (feedback) ประกอบด้วย ผลสะท้อนกลับภายใน ได้แก่ ข้อมูลจากสัมภาษณ์ ประกอบผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของตำรวจจาก 3 ตัวชี้วัดเทียบเกณฑ์การประเมินส่วนราชการจากค่าเป้าหมายใน 3 ระดับ จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนผลสะท้อนกลับภายนอก ได้แก่ ข้อมูลทางสถิติในคดีอาญาทั่วประเทศของสำนักงานสถิติแห่งชาติและข้อมูลจากสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

สภาพแวดล้อมของระบบ (environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับระบบงานพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ชั้นสั่งคดี และชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน ซึ่งเป็นแหล่งปัจจัยนำเข้าและรับผลผลิตของระบบงานพิสูจน์หลักฐานในคดีฆาตกรรมด้วย

คดีฆาตกรรม (murder) เป็นผลจากการตายโดยผิดธรรมชาติทั้งปรากฏเหตุแน่ชัดและไม่ปรากฏเหตุแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าถูกผู้อื่นกระทำให้ตายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดอาญาและให้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ ไม่รวมถึงการตายที่เกิดขึ้นภายหลังจากถูกผู้อื่นทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหรือการถูกผู้อื่นกระทำให้ตายโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น การประหารชีวิต

การวิสามัญฆาตกรรม ฯลฯ หรือการตายที่ผิดธรรมชาติโดยปรากฏเหตุแน่ชัดว่าฆ่าตัวเองตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ หรือตายโดยการทำแท้ง หรือการตายโดยธรรมชาติที่กฎหมายไม่บังคับให้ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เช่น ป่วยตาย หรือตายตามอายุขัยที่มีหลักฐานปรากฏชัดและญาติหรือผู้มีประโยชน์ได้เสียไม่ติดใจสงสัยในสาเหตุการตาย การตายด้วยความยินยอม การการุณยฆาต หรือการตายของบุคคลพร้อมกันเป็นจำนวนมาก เช่น การทำสงคราม การก่อการร้าย การจลาจล การชุมนุมทางการเมือง อุบัติเหตุรถโดยสาร เรือโดยสาร เพลิงไหม้ ภัยธรรมชาติ อุทกภัย หรือการตายอื่นใดในลักษณะเดียวกันนี้

■ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา ได้แก่ หน่วยงานตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล ฯลฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจและมีการกำหนดมาตรการ วิธีการ และกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อเปิดให้องค์กรอื่นได้ตรวจสอบและยับยั้งการใช้อำนาจโดยมิชอบได้ (ธนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย, 2554) ในการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาที่อาศัยการบังคับใช้กฎหมายกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลและการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการในชั้นสืบสวนสอบสวน ชั้นสั่งคดี ชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน

นิติวิทยาศาสตร์ในความหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้...” (พิชัย นิลทองคำ, 2562) เมื่อมีคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนต้องมีคุณสมบัติ คือ มีความเชี่ยวชาญและรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุสามารถใช้ดุลพินิจในการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ตามมาตรา 131/1

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์การตายของบุคคล

การพิสูจน์การตายของบุคคล โดยการชันสูตรพลิกศพมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 ว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุที่ตาย พฤติการณ์ที่ตาย หมายถึง การตายที่เป็นกลุ่มของการตายโดยผิดธรรมชาติมี 5 ประการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 148 ที่บัญญัติให้ต้องมีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพ คือ ฆ่าตัวตาย (suicide) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (homicide) ถูกสัตว์ทำให้ตาย (animal caused)

ตายโดยอุบัติเหตุ (accident) และการตายโดยยังมิปรากฏเหตุ (unexpected death) และถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ (พิชัย นิลทองคำ, 2562)

3. แนวคิดเกี่ยวกับคดีฆาตกรรม

ตามประมวลกฎหมายอาญา การฆ่าตัวตายไม่ถือเป็นความผิดอาญา ส่วนการถูกผู้อื่นทำให้ตายไม่ว่าจะโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทล้วนเป็นความผิดอาญาทั้งสิ้น เนื่องจากการฆ่าตัวตายและการฆาตกรรมส่วนใหญ่จะกระทำโดยมิดชิดและส่วนมากจะเป็นที่รโหฐาน จึงค่อนข้างยากที่จะมีพยานบุคคลเห็น ดังนั้นในการพิจารณาว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรือฆาตกรรมนั้น นอกจากสภาพศพและสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพิจารณาพยานหลักฐานอื่นประกอบในการบ่งชี้ถึงสาเหตุการฆ่าตัวตายหรือฆาตกรรม โดยใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาพยานหลักฐานแต่ละอย่างด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ คือ สามารถพิสูจน์ได้และความเป็นธรรมชาติของพยานหลักฐานนั้น เพราะหากวินิจฉัยผิดว่าเป็นการฆ่าตัวตายก็จะส่งผลในทางกฎหมายในกระบวนการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเป็นอันสิ้นสุดเป็นต้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2562)

4. แนวคิดและทฤษฎีระบบ

ระบบ หมายถึง องค์ประกอบหรือระบบย่อยมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ที่เป็นภาพรวม ซึ่งมีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงการ

หรือกระบวนการนั้น เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการวางแผนและดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ บิทเทล (Bittel, 1978) รองศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยเจมส์ เมดิสัน (James Madison University) ระบุว่า กรอบโครงสร้างพื้นฐานของระบบ ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 5 ส่วน คือ ส่วนปัจจัยนำเข้า (input) ส่วนระบบย่อยหรือกระบวนการ (process) ส่วนปัจจัยส่งออกหรือผลผลิต (output) ส่วนผลย้อนกลับ (feedback) และส่วนสภาพแวดล้อมของระบบนั้นด้วย โดยระบบจำแนกออก เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ระบบปิด (closed system) เป็นแนวคิดพื้นฐานจากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ระบบปิดที่สมบูรณ์จะเป็นระบบที่ไม่มีการรับพลังงานจากภายนอก ซึ่งมีลักษณะเชิงอุดมคติ แนวคิดระบบปิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาองค์การได้ค่อนข้างน้อยมาก และ (2) ระบบเปิด (open system) เป็นระบบที่ยอมรับหรือคำนึงถึงผลกระทบจากความสัมพันธ์ของระบบกับสิ่งแวดล้อม ลักษณะของระบบเปิดประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรสภาพ และผลผลิต

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรวบรวมพยานหลักฐานคดีฆาตกรรม นายปรีณะ ลิพัฒนะพันธ์ พบว่า พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาไม่ว่าพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ศาลรับฟังทั้งสิ้น (พงษ์เทพ จันท์เจริญ, 2553) การรวบรวมพยานหลักฐาน ศึกษากรณีฆาตกรรมนางสาวเจนจิรา พลอยอุยงศรี พบว่า ศาลมิได้เชื่อพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากกว่า

พยานหลักฐานอื่น แต่พบว่า ศาลเชื่อมโยงพยานหลักฐานทุกชนิดเข้าด้วยกัน (ประสิทธิ์ นพภาค, 2553) การรวบรวมพยานหลักฐานศึกษากรณีคดีฆาตกรรมนางสาวเชอรี่แอนตันแคน พบว่า ศาลใช้หลักการค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐานทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย ซึ่งต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น (ณัฐสกล อรรถจนสุพัตติ, 2554) และโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชนด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ (1) ปัญหาองค์กร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2) ปัญหาบุคลากรขาดประสบการณ์ และขาดแคลน (3) ปัญหาขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ (4) ปัญหาข้อกฎหมายให้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนมากเกินไป และ (5) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น (พัชรา สีนลอยมา, 2555) การมีส่วนร่วมของทนายความในการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญา พบว่า การค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในคดีอาญา กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อค้นหาความจริงและหลักฐานอันเป็นความลับของทางราชการที่ไม่อาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานของทนายความ (ณัฐ สมบูรณ์, 2551) ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยาน

หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 พบว่า ด้านบุคลากร พนักงานสอบสวนยังขาดความรู้ทักษะความสามารถ ความชำนาญในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงในเรื่องของการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ด้านการติดต่อประสานงานหรือการขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง (สุรยุทธ อ่วมสำอางค์, 2554) ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการตรวจสอบ: ศึกษาคดีฆาตกรรมซึ่งมีไต่ถามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสามพบว่า เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นก่อนพิจารณาของประเทศไทยกำหนดให้การสอบสวนแยกจากการฟ้องร้องโดยเด็ดขาด กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานจึงอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนทั้งสิ้นโดยมิได้ถูกตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่จากองค์กรภายนอก การตรวจสอบโดยอัยการนั้นจะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนมาเพื่อให้มีคำสั่งพนักงานอัยการจึงสามารถตรวจสอบได้เพียงเนื้อหาตามสำนวนสอบสวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นเท่านั้น ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจึงมีคำสั่งตามที่พนักงานสอบสวนให้ความเห็นมาทั้งหมด (ธนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย, 2554) มาตรฐานงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในอนาคต พบข้อกำหนดมาตรฐานข้อหนึ่ง คือ การผลิตอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยานทางชีววิทยาเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนวัตถุพยานจากการเก็บรวบรวมโดย

พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อนำเข้าสู่การวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ การพัฒนามาตรฐานยังคงดำเนินต่อไป อย่างไรก็ตาม การปนเปื้อนที่น้อยที่สุดเป็นมาตรฐานที่สำคัญขององค์การมาตรฐานโลก (ISO) (Linzi M. Wilson-Wilde, James Brandi and Stephen J. Gutowski, 2011) การทบทวนความสำคัญของการวิเคราะห์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการนำเสนอแนวทางใหม่พบว่า ความสามารถในการวิเคราะห์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพมี 7 ลักษณะ คือ (1) ควรแก้ไขปัญหาการวิเคราะห์พยานหลักฐานจากเครื่องมือที่ใช้ (2) ควรคำนึงถึงวิธีการใช้เครื่องมือเหล่านั้น (3) ควรพิจารณาศักยภาพของเครื่องมือทั้งหมดที่มีอยู่ (4) การตัดสินใจใช้เครื่องมือใดควรคำนึงถึงบริบทในแต่ละกรณีประกอบกับคุณลักษณะของเครื่องมือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร (5) การวิเคราะห์ควรนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (6) ค้นหาเทคโนโลยีที่สามารถแก้ปัญหาได้แบบเฉพาะเจาะจง มีความถูกต้องและทันเวลา และ (7) เทคโนโลยีใหม่ควรได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพในการใช้งาน (David A. Stoney and Paul L. Stoney, 2015) ความสำคัญของงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคต: บทเรียนสำคัญจากการให้ทุนเพื่อการทำวิจัยและพัฒนาของประเทศสหราชอาณาจักร งานวิจัยนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์การให้ทุนทำวิจัยของสถาบันวิจัยและนวัตกรรมแห่งประเทศสหราชอาณาจักร (UKRI) ระหว่าง ปี ค.ศ. 2009-2018 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ของงานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสหราชอาณาจักรและความจำเป็นในการเพิ่มแหล่งข้อมูลการวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณค่าและความน่าเชื่อถือให้กับงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและงานวิจัยด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย (Morgan, R. M. and Levin E.A., 2019)

■ ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ประกอบด้วย (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี และจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi - structure interview) ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยจำนวน 36 คน โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (data analysis) แบบสร้างข้อสรุป และ (2) การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แสดงผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ผลการประเมินประเด็นการพัฒนากัน จำนวน 71 ประเด็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน ด้วยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความถี่และร้อยละเพื่อหาข้อสรุปและข้อเปรียบเทียบทั้งด้านความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความสอดคล้อง (congruity) และการนำไปใช้ประโยชน์ (utility) ของประเด็นการพัฒนากัน โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลทางการวิจัยด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive random) ครอบคลุมทุกหน่วยข้อมูลของประชากรที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ (1) พนักงานสอบสวนและผู้บริหาร (2) เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน (3) แพทย์นิติเวช (4) พนักงานอัยการ และ (5) ทนายความ ซึ่งผ่านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญามีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า

5 ปี มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยให้ความร่วมมือและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมและสะท้อนความเป็นจริงของปรากฏการณ์จากสภาพปัจจุบัน

■ สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี

พบว่า ผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรมเกิดจากนิติวิทยาศาสตร์ การสอบสวน และคำรับสารภาพ ส่วนสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีซึ่งเป็นผลผลิตของระบบ (Output) เกิดจากสภาพปัญหา คือ

1.1 สภาพปัญหาการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตาย เนื่องจาก (1) พุทธการณแห่งคดีไม่ชัดเจนว่าเป็นการฆาตกรรม ฆ่าตัวตาย หรืออุบัติเหตุ (2) พยานหลักฐานไม่เพียงพอ และ (3) หาสพผู้ตายไม่พบ

1.2 สภาพปัญหาในการไม่สามารถสืบสวนหาตัวคนร้ายมาดำเนินคดีได้ เนื่องจาก (1) ขาดข้อมูลเพื่อสรุปถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย (2) ขาดข้อมูลเพื่อสรุปว่าใคร คือ ผู้ต้องสงสัย (3) ความล่าช้าในการตรวจพิสูจน์และพยานหลักฐานเสียหาย (4) ความบกพร่องในการตรวจสอบประวัติอาชญากร และ (5) พยานหลักฐานไม่เชื่อมโยงไปยังผู้ต้องสงสัย

1.3 สภาพปัญหาในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของจำเลยในชั้นศาล เนื่องจาก (1) มีตัวจำเลยแต่พยานหลักฐานเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย หรือความล่าช้าในการตรวจพิสูจน์

และ (2) ไม่มีตัวผู้ต้องหาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิด เนื่องจากไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ต้องหา หรือไม่สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้

2. การศึกษาการแปรสภาพปัจจัยนำเข้า

(input) โดยนำทรัพยากรมาผ่านกระบวนการ (process) ภายใต้อสภาพแวดล้อมของระบบ (environment) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 36 คน นำมากำหนดประเด็นการพัฒนาจากสภาพปัญหาเชิงระบบ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผลการประเมินประเด็นการพัฒนาจำนวน 71 ประเด็น จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยการให้คะแนน 5 ระดับ (1-5 คะแนน) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าประเด็นการพัฒนาส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในระดับมากมีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง และควรนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก นอกจากนี้จากการแปลผลความถี่และร้อยละพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าประเด็นการพัฒนาที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง มีความสอดคล้องในระดับมาก และควรนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยทั้ง 4 หลักเกณฑ์ ในด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ ผลการพัฒนาโดยอธิบายผ่านทฤษฎีระบบ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประเด็นการพัฒนาปัจจัยนำเข้า (input) ตามหลัก 4M ประกอบด้วย การพัฒนาด้านบุคลากร (man) จำนวน 7 ประเด็น ด้านงบประมาณและค่าตอบแทน (money) จำนวน 7 ประเด็น ด้านวัสดุอุปกรณ์ (material) จำนวน 6 ประเด็น และการพัฒนาด้านวิธีการ (method)

จำนวน 11 ประเด็น รวมประเด็นการพัฒนาฯ ตามหลัก 4M จำนวน 31 ประเด็น คือ

2.1.1 การพัฒนาด้านบุคลากร(man) จำนวน 7 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการจัดสรรพนักงานสอบสวนให้ได้ สัดส่วนกับปริมาณงาน

2) กระทรวงยุติธรรม ศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจ แห่งชาติในการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะสำหรับ แพทย์ทั่วไปหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ห่างไกลที่ประสงค์จะทำงานด้านการชันสูตร พืชพิษอีกทางหนึ่ง

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการจัดสรรและการวางแผน ด้านอัตรากำลังเพื่อให้มีพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช และเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

4) กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบ การจัดสรรแพทย์นิติเวชให้เพียงพอต่อการ ปฏิบัติงานครอบคลุมทุกพื้นที่

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาให้พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวชและเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน เป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในระดับสากล

6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันพนักงานสอบสวน ย้ายสายงาน

7) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจ แห่งชาติพัฒนาหลักสูตรทางนิติเวชที่ใช้ระยะ เวลาเรียนน้อยกว่าแพทย์นิติเวชทำให้สามารถ ผลิติดบุคลากรเป็นผู้เชี่ยวชาญทางนิติเวชเพื่อ ปฏิบัติงานเฉพาะด้านได้มากกว่าและเพียงพอ ต่อการปฏิบัติงาน

2.1.2 การพัฒนาด้านงบประมาณ และค่าตอบแทน (money) จำนวน 7 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการพิจารณาค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ พิสูจน์หลักฐานเทียบเท่ากับข้าราชการอื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานไม่ให้ลาออก หรือย้ายสายงาน

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ ให้เพียงพอต่อการสนับสนุนการดำเนินงาน พิสูจน์หลักฐานหรือการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณโดยอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายให้แก่พนักงาน สอบสวนเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็น ด้วยตนเองเพื่อรองรับการดำเนินงานกรณีต่าง ๆ ให้มีความสะดวกคล่องตัว

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการบริหารค่าตอบแทนของ พนักงานสอบสวนให้เพียงพอโดยพิจารณาส่วนที่ พนักงานสอบสวนใช้จ่ายเพื่อการปฏิบัติงานด้วย เช่น ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันรถ ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ต่าง ๆ ฯลฯ

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการขยายศพเพื่อส่งไปตรวจ ณ โรงพยาบาลที่มีความพร้อมรวมถึงส่งศพกลับภูมิลำเนาให้มีความสะดวกคล่องตัว

6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการวางแผนการใช้งบประมาณในการชันสูตรพลิกศพและค่าใช้จ่ายในการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีราคาแพงให้คุ้มค่า

7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการบริหารจัดการค่าตอบแทนให้แก่แพทย์นิติเวชอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

2.1.3 การพัฒนาด้านวัสดุอุปกรณ์ (material) จำนวน 6 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็นสำหรับพนักงานสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการดำเนินงานให้มีความสะดวกคล่องตัวหรือกรณีเร่งด่วน

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนานโยบายการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้แก่พนักงานสอบสวนอย่างทั่วถึงเพียงพอเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกสถานีดำรวจ

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สนับสนุนให้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานพิสูจน์หลักฐาน

4) กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอแก่แพทย์นิติเวชสำหรับโรงพยาบาลทั่วไป โดยเล็งเห็นความสำคัญของงานชันสูตรพลิกศพในการค้นหาความจริงและอำนวยความยุติธรรมแก่สังคม

5) กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาระบบการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ในการชันสูตรพลิกศพให้มีประสิทธิภาพ

6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการบริหารจัดการอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์บางอย่างและการจัดสรรวัสดุสิ้นเปลืองให้เพียงพอเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.1.4 การพัฒนาด้านวิธีการ (method)

จำนวน 11 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกันพัฒนาระบบการขยายศพให้มีประสิทธิภาพเพื่อส่งต่อศพไปยังโรงพยาบาลที่มีความพร้อมอย่างรวดเร็ว โดยให้ศพอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด

2) กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการเพื่อไม่ให้ล่าช้าจนพยานหลักฐานเสียหาย ถูกทำลายหรือเสื่อมสลายไป อันเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนสอบสวนอย่างต่อเนื่อง หรือการส่งฟ้องคดีล่าช้า หรือเป็นปัญหาเรื่องความชัดเจนในการพิจารณาคดี

3) กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกันพัฒนากลไกตรวจสอบการทำงานของแพทย์นิติเวชเพื่อควบคุมและป้องกันการให้ความเห็นในการชันสูตรพลิกศพผิดพลาดหรือไม่ตรงตามหลักวิชาการ

4) กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ของคู่ความและทนายความทั้งสองฝ่าย เพื่อให้สามารถนำมา

ใช้เป็นพยานหลักฐานในการค้นหาความจริง
แห่งคดีในชั้นศาลอย่างเท่าเทียม

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานอัยการสูงสุด
และกระทรวงยุติธรรม ร่วมกันศึกษาและนำ
นวัตกรรมที่ทันสมัยและเทคโนโลยีการสื่อสาร
มาใช้ในตรวจสถานที่เกิดเหตุ การสอบสวน
การรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะในคดีฆาตกรรม
บางคดีการชันสูตรพลิกศพไม่สามารถบอก
พฤติการณ์การตายได้ที่ผ่านมาจึงเกิดกรณี
การส่งศพให้แพทย์นิติเวชผ่ามากกว่าหนึ่งครั้ง
โดยแพทย์นิติเวชสองสถาบันก็มีความเห็นขัดแย้ง
กันเอง

6) กระทรวงสาธารณสุข
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด
และศาล ร่วมกันพัฒนาการใช้ถ้อยคำในกฎหมาย
ให้ทันสมัย ใช้ภาษาทางการที่พนักงานสอบสวน
แพทย์นิติเวชหรือเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน
สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการ
ชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยค่อนข้างเก่า
ทำให้เกิดความสับสนได้ เช่น พนักงาน แยกธาตุ
ข้าหลวงประจำจังหวัด ฯลฯ

7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พัฒนาฐานข้อมูลดีเอ็นเอเพื่อเก็บเป็นประวัติ
อาชญากร และนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม
เพื่อประโยชน์ในงานสืบสวนสอบสวนเช่นเดียวกับ
ลายพิมพ์นิ้วมือ

8) กระทรวงสาธารณสุข
ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนา
หลักเกณฑ์อ้างอิงกรณีแพทย์นิติเวชแต่ละสถาบัน
ให้ความเห็นไม่ตรงกัน อาทิ รพ.ตำรวจ สถาบัน
นิติวิทยาศาสตร์ รพ.ธรรมศาสตร์ ฯลฯ

9) กระทรวงสาธารณสุข
ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาหลักเกณฑ์
การอ้างอิงกรณีนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ
หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความเห็นที่ไม่ตรงกันอัน
เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ

10) กระทรวงสาธารณสุข
ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนา
การกำหนดขอบเขตพื้นที่การชันสูตรพลิกศพ
สถานที่พบศพให้เหมาะสม ปัจจุบันพบปัญหา
การกำหนดขอบเขตพื้นที่กว้างเกินไปซึ่งส่งผล
ต่อระยะเวลาในการเดินทางตรวจศพ ณ ที่เกิดเหตุ
ของแพทย์นิติเวช

11) สำนักงานอัยการสูงสุด
ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในคดีจ้างวานฆ่า
ให้แยกสำนวนออกจากกันระหว่างกรณีสืบสวน
ความผิดของผู้จ้างวานในคดีจ้างวาน และผู้ถูกจ้าง
เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนและรวบรวม
พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์เจตนาที่จริงของผู้
จ้างวาน

2.2 ประเด็นการพัฒนาระบวนการ
(process) ตามหลัก POCCC ประกอบด้วย
การพัฒนาด้านการวางแผน (planning) จำนวน
4 ประเด็น ด้านการจัดการองค์การ (organizing)
จำนวน 7 ประเด็น ด้านการสั่งการ (commanding)
จำนวน 2 ประเด็น ด้านการควบคุม (controlling)
จำนวน 4 ประเด็น และการพัฒนาด้านการ
ประสานงาน (coordinating) จำนวน 1 ประเด็น
รวมประเด็นการพัฒนาฯ ตามหลัก POCCC
จำนวน 18 ประเด็น คือ

2.2.1 การพัฒนาด้านการวางแผน
(planning) จำนวน 4 ประเด็น เรียงลำดับตาม
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการวางแผนการประเมินผลตามแผนยุทธศาสตร์จากหน่วยงานภายนอก โดยพิจารณาเพิ่มเติมชีวิต เช่น การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างโปร่งใสใช้สิทธิเข้าถึงงานสอบสวนอย่างสะดวกรวดเร็ว เท่าเทียม และเป็นธรรม ฯลฯ

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการกำหนดแผนงานตามยุทธศาสตร์ให้สามารถรองรับงานเฉพาะหน้าซึ่งเป็นเรื่องเผชิญเหตุ

3) พัฒนาระบบการกำหนดแผนงานควรคำนึงกิจกรรมที่และภาระงานประจำของบุคลากรที่จะสามารถนำแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้จริง

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติราชการของตำรวจจากหน่วยงานภายนอก โดยรับฟังความเห็นจากประชาชนเพื่อค้นหาข้อบกพร่องมากกว่าผลลัพธ์ในเชิงอุดมคติ

2.2.2 การพัฒนาด้านการจัดการองค์การ (organizing) จำนวน 7 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการจัดการองค์การให้เป็นระบบระเบียบ แบ่งงานชัดเจนไม่ทับซ้อนลดสายบังคับบัญชาลง เพื่อป้องกันการแทรกแซงการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ในการจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนี้

1) ปัญหาองค์การทางการเมือง พ่อค้า นักธุรกิจหรือองค์กรอื่นที่มีอิทธิพลมีอำนาจเข้าครอบงำแทรกแซงองค์การตำรวจ

2) ปัญหาการจัดโครงสร้างองค์กรไม่สอดคล้องกับลักษณะงานสอบสวนงานนิติเวช และงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจฯ

3) ปัญหาการบริหารจัดการภายในองค์กรทำให้พนักงานสอบสวนตามอัตราครองสามารถโยกย้ายเปลี่ยนสายงานได้ จึงมีพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

4) ปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายไม่เป็นธรรมอาศัยการใช้เส้นสายวิ่งเต้นเพื่อให้ได้ตำแหน่งหรือซื้อขายตำแหน่ง แสวงหากความก้าวหน้าในหน้าที่การงานแบบก้าวกระโดดโดยไม่ยึดหลักเกณฑ์อาวุโสเป็นเกณฑ์ในเบื้องต้นหรือไม่คำนึงถึงประสบการณ์ ความสามารถในการทำสำนวนแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ

5) ปัญหาการผลักดันการปฏิรูปองค์กรตำรวจถูกคัดค้าน ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาองค์กรตำรวจให้เป็นองค์กรรักษากฎหมายเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

6) ปัญหาการจำกัดขอบเขตการให้บริการของสถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ เฉพาะภายในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

7) ปัญหาการจำกัดงบประมาณและอัตรากำลังของสถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ

2.2.3 การพัฒนาด้านการสั่งการ (commanding) จำนวน 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการสั่งการ เปลี่ยนแปลงโยกย้ายพนักงานสอบสวนด้วยหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพให้การบริหารงานภายในหน่วยงานมีความต่อเนื่อง

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการสั่งการ แต่งตั้งผู้บังคับบัญชา โดยพิจารณาจากระบบอาวุโส ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ ในงานสอบสวน เข้าใจคน เข้าใจงาน สามารถบริหารสั่งการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.4 การพัฒนาด้านการควบคุม (controlling) จำนวน 4 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการกำกับดูแลและบริหารงาน ให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเข้าถึงงานสอบสวนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เท่าเทียม และเป็นธรรม เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดและป้องกันมิให้พยานหลักฐานสูญหายหรือถูกทำลาย

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของพนักงานสอบสวนจากหน่วยงานภายนอก โดยรับฟังความเห็นจากประชาชนเพื่อค้นหาข้อบกพร่องมากกว่าผลลัพธ์ในเชิงอุดมคติ

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ภายในสถานีตำรวจเพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ ให้มีความสะดวก คล่องตัว รัดกุม และคุ้มค่า ได้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พัฒนาระบบการบริหารค่าตอบแทนในการทำงาน ล่วงเวลาของแต่ละหน่วยงานให้มีความเท่าเทียมทั่วถึงในอัตราเดียวกัน

2.2.5 การพัฒนาด้านการประสานงาน (coordinating) จำนวน 1 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่อำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน โดยผลักดันให้เกิดการประสานงานร่วมกันอย่างสะดวก รวดเร็ว มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

2.3 ประเด็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมของระบบ (environment) ตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบด้วย การพัฒนาในชั้นสอบสวนจำนวน 6 ประเด็น ในชั้นสั่งคดีจำนวน 5 ประเด็น และการพัฒนาในชั้นพิจารณาคดีและสืบพยานจำนวน 11 ประเด็น รวมประเด็นการพัฒนาฯ ตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำนวน 22 ประเด็น

2.3.1 การพัฒนาในชั้นสอบสวนจำนวน 6 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนามาตรการหรือวิธีการตรวจสอบ สั่งการ ควบคุม และช่วยเหลือ กรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการล่าช้า โดยพิจารณาจากสภาพปัญหา ดังนี้

1) การรอผลตรวจพิสูจน์ฯ ในห้องปฏิบัติการบางคดีใช้เวลานาน บางครั้งเกิดจากการมีปริมาณงานจำนวนมากหรือการใช้เวลาตรวจตามขั้นตอน ฯลฯ

2) ในคดีฆาตกรรมที่มีความยุ่งยากซับซ้อนต่างกันแต่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติงานภายใต้กรอบเวลาเดียวกัน

3) ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนแตกต่างกัน

4) การถูกแทรกแซงการทำงานตามสายบังคับบัญชาหรือจากองค์กรอื่น

5) ในบางคดีมีการทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวช พิสูจน์หลักฐาน นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ทำให้ส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการล่าช้า

6) การแก้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาสร้างความยุ่งยากและเพิ่มขึ้นตอนงานสอบสวนในคดีฆาตกรรม

2.3.2 การพัฒนาในชั้นสังคม จำนวน 5 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับศาล กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยเพื่อให้กลไกการตรวจ สอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันมีประสิทธิภาพและนำมาใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

1) กำหนดกรอบเวลาให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนให้แล้วเสร็จก่อนระยะเวลาฝากขัง โดยเผื่อเวลาให้พนักงานอัยการสามารถสั่งสอบเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานที่สำคัญแห่งคดีเพิ่มเติมได้

2) สร้างกลไกป้องกันพนักงานสอบสวนถ่วงเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการล่าช้าทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสั่งสอบเพิ่มเติมหรือรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญแห่งคดีเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาความบกพร่องในเรื่องความสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวนและความครบถ้วนของพยานหลักฐานในคดีฆาตกรรม

สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับศาล กระทรวงยุติธรรม และสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติพัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลตามหลักสากลที่ใช้กันมานานารายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ฯลฯ โดยให้พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนคดีอาญาจากองค์กรอัยการร่วมทำงานกับพนักงานสอบสวน นับตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบสวน และการทำสำนวนส่งฟ้องคดีเพื่อให้กระบวนการในการสอบสวนฟ้องร้องไม่อยู่ในอำนาจขององค์กรใดโดยเฉพาะ แต่มีการคานอำนาจซึ่งกันและกัน ดังนี้

3) การสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกได้ และต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรอัยการ และพนักงานอัยการมีอำนาจรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ดำเนินการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชั้นสูตร พลิกศพรวมตลอดถึงการแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่เห็นสมควรเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาสั่งคดี

สำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับศาล กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติพัฒนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยเพื่อให้กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันมีประสิทธิภาพและนำมาใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

4) การให้พนักงานอัยการหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนคดีอาญาจากองค์กรอัยการมีส่วนร่วมในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน ทำสำนวนและส่งฟ้องคดีร่วมกับพนักงานสอบสวนหรือพิสูจน์หลักฐานเพื่อให้พยานหลักฐานครบถ้วนสอดคล้องตาม

ประเด็นที่พนักงานอัยการส่งฟ้องต่อศาลและเป็นการแก้ปัญหาในการสั่งสอบหรือให้รวบรวมเอกสารเพิ่มเติมหากพยานหลักฐาน ถูกทำลายหรือสูญสลายหายไปตามกาลเวลาอีกด้วย

5) การให้แพทย์นิติเวชมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานกับพนักงานสอบสวนในคดีฆาตกรรมนับตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐานโดยให้มีอำนาจสอบสวนและทำความเข้าใจในการชันสูตรพลิกศพทั้งสาเหตุและพฤติการณ์การตายส่งให้แก่พนักงานอัยการโดยตรงอีกทางหนึ่ง เช่นเดียวกับแพทย์สอบสวนของอเมริกา (medical examiner) โดยมีบทบาทในการคลี่คลายคดี นอกเหนือจากการให้ความเห็นในทางวิชาการเท่านั้น (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2543)

2.3.3 การพัฒนาในชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน จำนวน 11 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้

ศาลร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาพนายความ พัฒนาระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานในชั้นศาลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยการค้นหาความจริงแห่งคดีอย่างเท่าเทียมเพราะที่ผ่านมาในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่รัฐกลับมุ่งกล่าวหาฝ่ายตรงข้ามเพราะกลัวแพคดี มีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

1) พัฒนากลไกการตรวจสอบการใช้กฎหมายบิดเบือนโดยอ้างความเป็นอิสระจากองค์กรภายนอกหรือตัวแทนของประชาชน

2) ในประเด็นที่โจทก์มีการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากกล่าวหา

จำเลยควรเปิดโอกาสให้จำเลยมีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เนื่องจากหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในมือของหน่วยงานราชการ

3) การร่วมกันสร้างบรรยากาศให้คู่ความทั้งสองฝ่ายช่วยกันค้นหาความจริงแห่งคดีอย่างเท่าเทียมกันมากกว่าการต่อสู้เพื่อแพ้หรือชนะคดี

สภาพนายความอ้างถึงอำนาจหน้าที่ของสภาพนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ในมาตรา 7 ประกอบมาตรา 8 เพื่อผลักดันให้ทนายความมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นที่พึงของประชาชนทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีสิทธิหน้าที่เทียบเท่ากับหน่วยงานรัฐ มีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

4) ผลักดันให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้ทนายความมีบทบาทในการต่อสู้คดีโดยสามารถเริ่มแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเองได้ทั้งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือการแสวงหาพยานเอกสารจากหน่วยงานรัฐ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาพนายความเพื่อให้ทนายความเป็นที่พึงทางกฎหมายแก่ประชาชนเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐ

5) สภาพนายความและกระทรวงยุติธรรมร่วมกันพิจารณาประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการอำนวยความสะดวกหลังจากปฏิรูปสภาพนายความ

6) สภาพนายความปฏิรูปให้เป็นองค์กรหลักในการจัดหาทนายความให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่าย

ศาลร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาทนายความ พัฒนาระบบการพิจารณาคดีและสืบพยาน ในชั้นศาลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ด้วยการค้นหาความจริงแห่งคดีอย่างเท่าเทียม เพราะที่ผ่านมาในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่รัฐ กลับมุ่งกล่าวหาฝ่ายตรงข้ามเพราะกลัวแพ้คดี มีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

7) พนักงานอัยการให้ความร่วมมือในการเปิดเผยค่าให้การของพยาน ในวันตรวจพยานหลักฐานเพื่อให้ทนายความสามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความจริงได้ หลีกเลี่ยงการจู่โจมพยาน เพราะพนักงานอัยการ ไม่ใช่คู่ความกับจำเลยทางเนื้อหา พนักงานอัยการ มีหน้าที่ต้องคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของ สาธารณชน ดำรงตนให้อยู่ในความยุติธรรม ปราศจากอคติ ปฏิบัติอย่างเหมาะสมทั้งต่อ ผู้กล่าวหาและผู้เสียหาย จึงกล่าวได้ว่าพนักงาน อัยการเป็นคู่ความกับจำเลยในความหมาย ทางเทคนิคเท่านั้น พนักงานอัยการจะยึดถือเอา ประโยชน์ฝ่ายตนเป็นคู่ความทั่วไปไม่ได้

8) พิจารณาการออกระเบียบ เพื่อให้มีให้คู่กรณีดำเนินคดีไปในทางประวิงเวลา ให้ล่าช้าหรือใช้เวลามากเกินสมควร เนื่องจาก มีทั้งผลดีและผลเสีย ในกรณีที่ศาลต้องการ สืบพยานให้ต่อเนื่องและกำหนดสืบพยาน แบบทันทีทันใด หากไม่สามารถนำตัวพยาน มาให้ปากคำต่อศาลได้ทันเวลา ศาลอาจตัด พยานปากสำคัญนั้นไปซึ่งทำให้น้ำหนักพยาน สูญเสียไป

สภาทนายความอ้างถึงอำนาจ หน้าที่ของสภาทนายความตามพระราชบัญญัติ

ทนายความ พ.ศ. 2528 ในมาตรา 7 ประกอบ มาตรา 8 เพื่อผลักดันให้ทนายความมีบทบาท เชิงรุกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นที่พึง ของประชาชนทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีสิทธิหน้าที่เทียบเท่ากับหน่วยงานรัฐ มีประเด็นการพัฒนา ดังนี้

9) สภาทนายความสร้าง กลไกการตรวจสอบ ควบคุม และบทลงโทษ หากทนายความฝ่าฝืนกฎระเบียบนำพยาน หลักฐานไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

10) สภาทนายความประสาน ความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม องค์การนคร หรือองค์กรโทรคมนาคม ฯลฯ เพื่อให้ทนายความ สามารถแสวงหาพยาน หลักฐานทางคดีได้ด้วยตนเอง เช่น หลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ บัญชีธนาคาร ข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ

11) สนับสนุนให้ทนายความ มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนเพื่อประโยชน์ในการ แสวงหาพยาน หลักฐานและริเริ่มฟ้องร้องคดี แก่ประชาชนผู้เสียหายได้อย่างอิสระและมี ประสิทธิภาพ โดยสามารถแสวงหาพยาน หลักฐานเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการ

■ อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินประเด็นการพัฒนาฯ จำนวน 71 ประเด็น จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน ในด้านความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความสอดคล้อง (Congruity) และการนำไปใช้ประโยชน์ (Utility)

มีประเด็นการพัฒนาฯ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ดังนี้

1) การพัฒนาปัจจัยนำเข้า (Input) ตามหลัก 4M พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ลินลอยมา (2555) เรื่อง โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชน ด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน ในด้านการพัฒนาด้านบุคลากร (Man) โดยเพิ่มจำนวนนักวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์ สนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรม วิทยาการสมัยใหม่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และพิสูจน์หลักฐานอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง การพัฒนาด้านพนักงานสอบสวนควรเพิ่มจำนวน ให้เหมาะสมกับจำนวนคดีที่เกิดขึ้น และการพัฒนาด้านแพทย์นิติเวชศาสตร์ ควรเพิ่มปริมาณ แพทย์นิติเวช เนื่องจากแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนติดตามตรวจคนไข้ เข้าเวร หรือแพทย์หญิงไม่สะดวกออกชั้นสูตรในเวลา กลางคืนหรือพื้นที่ห่างไกล ส่วนด้านงบประมาณ และค่าตอบแทน (Money) มีประเด็นสอดคล้องกับการพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเพิ่มเงิน ค่าตอบแทนวิชาชีพของนักวิทยาศาสตร์ให้ เท่าเทียมกับพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงาน อื่น ๆ เนื่องจากมีภาระหน้าที่ใกล้เคียงกัน ด้านพนักงานสอบสวนควรเพิ่มค่าตอบแทน ให้เท่ากับพนักงานสอบสวนของกรมสอบสวน คดีพิเศษ สำหรับการพัฒนาด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) คือ การเพิ่มงบประมาณด้านเครื่องมือ วิทยาศาสตร์ให้กับสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจในการจัดหาเครื่องมือตรวจพิสูจน์ หลักฐานให้เท่าเทียมต่างประเทศ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุรยุทธ อ่วมสำอางค์ (2554)

เรื่อง การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงาน สอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวน คดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจ นครบาล 1 ที่ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยใน ต่างประเทศ ในประเด็นการสนับสนุนให้จัดหา วัสดุอุปกรณ์ ที่ทันสมัยและจำเป็น ต่อ การปฏิบัติงานพิสูจน์หลักฐาน อาทิ งานวิจัยของ ลินซี่ เอ็ม. วิลสัน วิลด์และคณะ (Linzi M. Wilson-Wilde, James Brandi and Stephen J. Gutowski, 2011) เรื่อง มาตรฐานงานพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคต คือ กำหนดมาตรฐานในการผลิตอุปกรณ์ที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมวัตถุพยานทางชีววิทยาเพื่อหลีกเลี่ยง การปนเปื้อนวัตถุพยานจากการเก็บรวบรวม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อนำเข้าสู่การวิเคราะห์ ทางนิติวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของเดวิด เอ. สโตนีย์ และพอล แอล. สโตนีย์ (David A. Stoney and Paul L. Stoney, 2015) เรื่อง การทบทวนความสำคัญของการวิเคราะห์ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และ การนำเสนอแนวทางใหม่พบว่าศักยภาพของ เครื่องมือที่ใช้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ ความสามารถในการวิเคราะห์พยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาร์. เอ็ม. มอร์แกน และอี. เอ. เลวิน (Morgan, R. M. and Levin E.A., 2019) เรื่อง ความสำคัญของงานพิสูจน์หลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคต: บทเรียนสำคัญ จากการให้ทุนเพื่อการทํารวจและพัฒนาของ ประเทศสหราชอาณาจักร พบว่ามีความจำเป็น

ในการเพิ่มแหล่งข้อมูลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณค่าและความน่าเชื่อถือให้กับงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและงานวิจัยด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้ ไม่มีงานวิจัยใดที่มีประเด็นสอดคล้องกับการพัฒนาด้านวิธีการ (method) กับงานวิจัยนี้

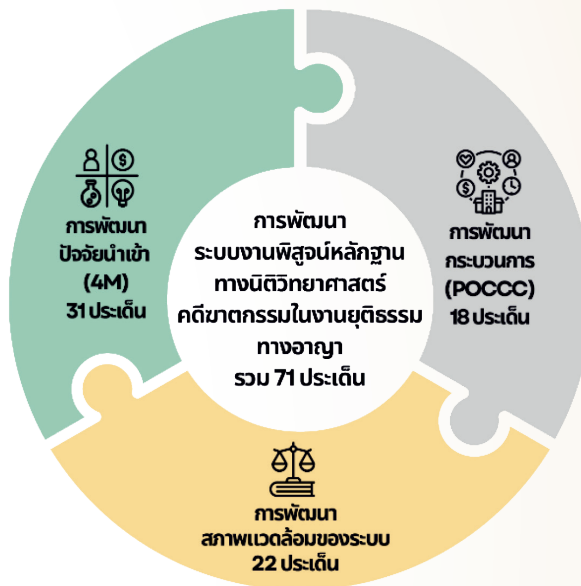
2) ด้านกระบวนการ (process) ตามหลัก POCCC พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราสินลอยมา (2555) เรื่อง โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชนด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน ในด้านการประสานงาน (coordinating) ระหว่างเจ้าหน้าที่สืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ หรือศาล (อาจมีการหารือกันอย่างไม่เป็นทางการ) จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความสมบูรณ์ และเชื่อมโยงกันอย่างครบถ้วน ซึ่งทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐานในคดีประสบความสำเร็จ ส่วนการพัฒนาด้านการควบคุม (controlling) มีความสอดคล้องกัน คือ ผู้บังคับบัญชาให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการประสานงาน ซึ่งหากคดีใดได้รับความสนใจจากผู้บังคับบัญชาหรือต่อสื่อมวลชนจำนวนมาก คดีเหล่านั้นก็จะประสบผลสำเร็จเป็นส่วนใหญ่

3) ด้านสภาพแวดล้อมของระบบ (environment) ตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย (2554) เรื่อง ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการงดการสอบสวน: ศึกษาคดีฆาตกรรมซึ่งมิใช่กรณีตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม คือ การกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีฆาตกรรมเหมือนเช่นกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม โดยเริ่มจากคดีที่ญาติผู้ตายร้องขอเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์ สมบูรณ์ (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของทนายความในการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญา คือ ในการดำเนินคดีอาญาควรเปิดโอกาสให้ทนายความมีส่วนร่วมในการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยวิธีการรับรู้รับทราบผ่านการทำงานของทนายความผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้ภายใต้บทบาทหน้าที่ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีสภาพทนายความเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ วิธีการออกใบอนุญาต ตลอดจนการฝึกอบรมของทนายความผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้

สรุปผลการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานคดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญามีประเด็นการพัฒนารวม 71 ประเด็น โดยแบ่งประเด็นการพัฒนาออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) การพัฒนาปัจจัยนำเข้าตามหลัก 4M (2) การพัฒนากระบวนการตามหลัก POCCC และ (3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของระบบตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปรากฏตามจากภาพที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1) การพัฒนาปัจจัยนำเข้าตามหลัก 4M ได้แก่ การพัฒนาด้านบุคลากร (man) จำนวน

ภาพที่ 1 แบบการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานคดียาเสพติดในงานยุติธรรมทางอาญา
ที่มา: จาก ผู้วิจัย (2565)

7 ประเด็น ด้านงบประมาณและค่าตอบแทน (money) จำนวน 7 ประเด็น ด้านวัสดุอุปกรณ์ (material) จำนวน 6 ประเด็น และการพัฒนาด้านวิธีการ (method) จำนวน 11 ประเด็น รวมการพัฒนาปัจจัยนำเข้าตามหลัก 4M จำนวน 31 ประเด็น

2) การพัฒนากระบวนการตามหลัก POCCC ได้แก่ การพัฒนาด้านการวางแผน (planning) จำนวน 4 ประเด็น ด้านการจัดการองค์การ (organizing) จำนวน 7 ประเด็น ด้านการสั่งการ (commanding) จำนวน 2 ประเด็นด้านการควบคุม (controlling) จำนวน 4 ประเด็นและการพัฒนาด้านการประสานงาน (coordinating) จำนวน 1 ประเด็น รวมการพัฒนากระบวนการตามหลัก POCCC จำนวน 18 ประเด็น

3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมของระบบตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่

การพัฒนาในชั้นสอบสวนจำนวน 6 ประเด็น ในชั้นลี้คดีจำนวน 5 ประเด็น และการพัฒนาในชั้นพิจารณาคดีและสืบพยานจำนวน 11 ประเด็น รวมการพัฒนาสภาพแวดล้อมของระบบตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำนวน 22 ประเด็น

■ ข้อเสนอแนะ:

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดียาเสพติดในงานยุติธรรมทางอาญาจำเป็นต้องประสานความร่วมมือ

ระหว่างหลายหน่วยงานนับตั้งแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงยุติธรรม (ยธ.) กระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม(อว.) กระทรวงมหาดไทย(มท.) องค์การศาลสำนักงานอัยการสูงสุด (อสส.) และสภานายความเพื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการพัฒนา และร่วมกันผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมและร่วมกันพิจารณาถึงสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาปัจจัยนำเข้า (4M) กระบวนการ (POCCC) และสภาพแวดล้อมของระบบ และผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเชิงรุก โดยส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมในงานยุติธรรมทางอาญา

3) กระทรวงยุติธรรมควรเป็นหน่วยงานหลักในการทบทวนและตรวจสอบภารกิจตลอดจนอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีบทบาทในการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมและงานยุติธรรมทางอาญาส่วนไหน อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการประสานความร่วมมือระหว่างกัน

4) กระทรวงยุติธรรมควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันหารือถึง

บทบาท ภารกิจ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมและงานยุติธรรมทางอาญา

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาของผลการวิจัยนี้ในการพัฒนาระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรม โดยคำนึงถึง (1) ความเหมาะสม (propriety) ของประเด็นการพัฒนา (2) ความเป็นไปได้ (feasibility) ในทรัพยากรของระบบ การแก้ไขปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เอื้อต่อการปฏิบัติ (3) ความสอดคล้อง (congruity) กับบริบทของสังคม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา ฯลฯ ตลอดจนความสอดคล้องของมาตรการการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ (4) การนำไปใช้ประโยชน์ (utility) ได้จริง โดยพิจารณาจากผลดีที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยรวม

6) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาปัจจัยนำเข้า (4M) กระบวนการ (POCCC) และสภาพแวดล้อมของระบบจากผลการวิจัยนี้ เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายด้านงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมและงานยุติธรรมทางอาญาให้มีความชัดเจน และนำไปปฏิบัติได้จริง

7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาผลลัพธ์ของระบบ ทั้งในด้านผลสำเร็จแห่งคดีและสภาพปัญหาแห่งคดีอันเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ประกอบสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาปัจจัยนำเข้า (4M) กระบวนการ (POCCC) และสภาพแวดล้อมของระบบจากผลการวิจัยนี้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อการปฏิบัติงานด้านการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมให้บรรลุผลสำเร็จ

8) กระทรวงยุติธรรมควรเป็นหน่วยงานหลักในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมและงานยุติธรรมทางอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างกลไกเพื่อผลักดันให้หน่วยงานเหล่านั้นนำผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ทั้งนี้ ในการสร้างเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานควรพิจารณาผลลัพธ์ของระบบ ทั้งในด้านผลสำเร็จแห่งคดีและสภาพปัญหาแห่งคดี ประกอบสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาปัจจัยนำเข้า (4M) กระบวนการ (POCCC) และสภาพแวดล้อมของระบบอันเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ และควรจัดทำเกณฑ์การประเมินทั้งแบบเฉพาะหน่วยงานและแบบบูรณาการระหว่างหลายหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรด้านกฎหมาย และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สร้างความภาคภูมิใจในอาชีพ ความรักในงาน และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อาทิ การส่งบุคลากรในระดับปฏิบัติการไปอบรมศึกษาดูงานในประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือจัดอบรมเสริมด้วยระบบออนไลน์โดยอาศัยองค์ความรู้ในระดับนานาชาติ ฯลฯ

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทำงานด้วยความเสียสละ ทุ่เมโทโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และในระดับสังคม

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรสร้างมาตรฐานในการจัดสรรทรัพยากรให้มีความสะดวก รวดเร็ว ครอบคลุม และเพียงพอแก่ทุกหน่วยงานและทุกสถานีตำรวจ โดยคำนึงถึงความประหยัด คุ่มค่าในการใช้ทรัพยากรให้ตอบสนองการดำเนินงานทั้งกรณีปกติและกรณีจำเป็นเร่งด่วน

4) สำนักงานอัยการสูงสุดผลักดันให้พนักงานอัยการทำงานเชิงรุกร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีฆาตกรรม นับตั้งแต่การรับคดี การตรวจที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน การทำสำนวน ฯลฯ

5) สภานายความสนับสนุนส่งเสริมให้ทนายความมีบทบาทในการแสวงหาพยาน

หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในคดีฆาตกรรม

2.2 ด้านกฎหมาย

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นเพื่อให้อำนาจหน้าที่แก่พนักงานสอบสวนนำไปปฏิบัติ ทำให้พนักงานสอบสวนมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากเกินไป เมื่อคดีมีจำนวนมากทำให้พนักงานสอบสวนไม่暇ทำงานสอบสวน หลายคดีหากประชาชนไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้เองก็จะลงบันทึกประจำวันไว้ไม่ยอมรับเป็นคดี เพราะการทำความดีเป็นงานหนัก มีหลายขั้นตอนต้องติดต่อประสานงานกับหลายฝ่าย และต้องรับผิดชอบคนเดียวจนกว่าคดีจะแล้วเสร็จประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ล้าสมัยจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบ ดังนั้น ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในภาค 2 สอบสวน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความแก้ไขปรับปรุงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และทนายความ ควบคู่ไปกับการพิจารณาสภาพปัญหาของระบบงานพิสูจน์หลักฐานนิติวิทยาศาสตร์ฯ ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความพัฒนากลไกการตรวจสอบถ่วงดุล (check and balance) นับตั้งแต่การรับคดี การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวม

พยานหลักฐาน การครอบครองพยานหลักฐาน (chain of custody) การตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสอบสวน และการเลือกพยานหลักฐานมาใช้กับสำนวนการสอบสวนในคดีฆาตกรรม โดยคำนึงถึงการกำหนดกรอบเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งสอบเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานที่สำคัญแห่งคดีเพิ่มเติมในคดีฆาตกรรม

2.3 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติประสานความร่วมมือกับกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้คนไทยทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล และสำนักงานอัยการสูงสุดนำนวัตกรรมที่ทันสมัยมาช่วยให้การปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการสอบสวนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยความสะดวกรวดเร็ว

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยสภาพปัญหาและประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสืบสวนสอบสวน และการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากต่างประเทศ เพื่อพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมดังกล่าวทั้งในเชิงปฏิบัติการภายในประเทศและเชิงพาณิชย์ระหว่างประเทศ

2) ควรวิจัยสภาพปัญหาและประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) ระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ นับตั้งแต่การรับคดี การตรวจที่เกิดเหตุ

การครอบครองวัตถุพยาน การสอบสวน การพิสูจน์หลักฐาน ฯลฯ จากหน่วยงานภายนอก

3) ควรวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการวางระบบและการพัฒนาฐานข้อมูลดีเอ็นเอเพื่อเก็บเป็นประวัติอาชญากร และนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ในงานสืบสวนสอบสวนเช่นเดียวกับลายพิมพ์นิ้วมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงยุติธรรม

4) ควรวิจัยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในคดีฆาตกรรมกรณีแพทยนิติเวชแต่ละสถาบันให้ความเห็นไม่ตรงกันทั้งจากในประเทศและจากต่างประเทศ

5) ควรวิจัยด้านความเท่าเทียมในการต่อสู้คดีเพื่อประชาชนของทนายความเช่นเดียวกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น การแสวงหาพยานหลักฐานทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือการออกหมาย ฯลฯ

6) ควรศึกษาผลดี ผลเสีย และความเป็นไปได้ในการแยกงานสอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การยกเลิกระบบยศแบบทหารในพนักงานสอบสวน การเป็นข้าราชการพลเรือนของพนักงานสอบสวนเช่นเดียวกับองค์กรอัยการ ศาล การตั้งเป็นกองบัญชาการงานสอบสวนที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรมหรือกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ

7) ควรวิจัยถึงความเป็นไปได้ในการก่อตั้งหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์จากภาคเอกชนตลอดจนศึกษารูปแบบการควบคุมมาตรฐานเพื่อให้ผลการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์จากห้องปฏิบัติการของหน่วยงานภาคเอกชนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ว่ามีมาตรฐานเดียวกันกับ

หน่วยงานภาครัฐ นับตั้งแต่การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การเก็บพยานหลักฐานการครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of custody) การตรวจรายงานผลการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือการชันสูตรพลิกศพ ฯลฯ เพื่อประโยชน์ในการลดปริมาณงานที่กระจุกอยู่เฉพาะแต่กับหน่วยงานภาครัฐ ช่วยเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในคดี และยกระดับรูปแบบการทำงานทางนิติวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับนานาชาติอารยประเทศ

8) ควรวิจัยเพื่อนำเสนอหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาชีพทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียกับการเข้ารับบริการเพื่อประโยชน์แก่สาขาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการกำหนดหลักเกณฑ์และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทางนิติวิทยาศาสตร์ และนำไปพิจารณาประกอบการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควบคุมสาขานิติวิทยาศาสตร์ ที่ใช้กำหนดมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แก่ภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

■ บรรณานุกรม

ณัฐ สุมนธ. (2551). *การมีส่วนร่วมของทนายความในการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ณัฐสกล อรรถนสุพัตติ. (2554). *การรวบรวมพยานหลักฐาน ศึกษากรณีคดีฆาตกรรมนางสาวเชอร์รี่แอนน์ดันแคน*. รายงานการวิจัย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- ธนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย. (2554). *ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการลงดาบสอบสวน: มาตรา 150 วรยศสาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสิทธิ์ นพกาศ. (2553). *การรวบรวมพยานหลักฐาน ศึกษากรณีคดีฆาตกรรมนางสาวเจนจิรา พลอยยอชุ่มศรี*. รายงานการวิจัย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พงษ์เทพ จันท์เจริญ. (2553). *การศึกษาการรวบรวมพยานหลักฐานคดีฆาตกรรมนายประสิทธิ์พัฒนาพันธ์*. รายงานการวิจัย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พัชรา สีนลอยมา และคณะ. (2555). *การพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชนด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน*. รายงานการวิจัย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พิชัย นิลทองคำ. (2562). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อรรถยา.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2543). *แนวทางการพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการสืบสวนสอบสวน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สุรยุทธ อ่วมลำอาจค์. (2554). *การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bittel, L. R. (1978). *Encyclopedia of professional management, an authoritative guide to the profitable practice of management*. New York, McGraw-Hill.
- Ivancevich, J. M. and K. A. Stewart. (1989). Appraising management talent in acquired organizations: A four-tiered recommendation. *Trade Journal*, 12(2), 69-86.
- Linzi M. Wilson-Wilde, James Brandi and Stephen J. Gutowski. (2011). The future of forensic science standards. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*, 3, 333-334.
- Morgan, R. M. and Levin E.A. (2019). A crisis for the future of forensic science: Lessons from the UK of the importance of epistemology for funding research and development. *Forensic Science International: Synergy*, 1, 243-252.
- David A. Stoney and Paul L. Stoney. (2015). Critical review of forensic trace evidence analysis and the need for a new approach. *Forensic Science International: Synergy*, 1, 243-252.

